

СУТНІСТЬ КОРПОРАТИВНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Грішина В.П., здобувач ступеня магістра

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

viky_grishina1996@ukr.net

Анотація. Доповідь присвячена визначенню поняття корпоративної безпеки, її мети, уточненню переліку і змісту структурних складових, об'єктів та суб'єктів корпоративної безпеки.

Ключові слова: безпека, корпорація, економічна безпека підприємства корпоративна безпека підприємства, складова корпоративної безпеки, об'єкт безпеки, суб'єкт безпеки.

Вступна частина. Сучасна українська економіка характеризується постійними змінами, викликаними зовнішніми та внутрішніми чинниками. Будь-яке підприємство аби відповідати вимогам сьогодення, успішно конкурувати і виконувати свою місію, має також змінюватися в плані адаптації або випереджати такі зміни. Перед більшістю підприємств, які функціонують в ринковому середовищі, виникає потреба протистояти значній кількості загроз, кожна з яких може негативно впливати на ефективність їх розвитку. Формування безпечних умов розвитку в науковій літературі значною мірою пов'язане з розглядом поняття «економічна безпека підприємства». З поміж великої кількості визначень даної категорії, на нашу думку, варто зупинитися на такому: економічна безпека підприємства – це економічна категорія, яка характеризує умови функціонування підприємства не контрольовані або контрольовані ним, що забезпечують йому певний рівень стабільності та стійкості, можливість самореалізації та розширеного самовідтворення шляхом протистояння зовнішнім загрозам і запобігання внутрішнім при наявності відповідних ресурсів [1]. В даному визначенні враховані всі аспекти досліджуваного явища, які так чи інакше висвітлювалися в роботах багатьох інших дослідників, і обґрунтована саме така характеристика категорії «економічної безпеки підприємства». Виходячи з наведеного визначення економічної безпеки підприємства, ми логічно переходимо до наступного поняття – безпечного розвитку підприємства – процесу послідовних переходів системи господарювання від одного стану до іншого, якісно не гіршого ніж попередній, внаслідок незворотних, спрямованих, закономірних змін техніки, технології, організації праці та управління, який передбачає продукування нових цілей та створення безпечних умов для переходу від однієї конкретної мети, досягнутої в процесі функціонування підприємства, до іншої [1].

Ціль цієї роботи – пояснити сутність корпоративної безпеки, її зв'язок з економічною безпекою підприємства, визначити мету досягнення, обґрунтувати перелік і зміст структурних складових, визначити об'єкти та суб'єкти корпоративної безпеки.

Основна частина. В Україні функціонує багато підприємств різних форм власності та організаційно-правових форм. В свій час, трансформаційні процеси переходу України до ринкових відносин призвели до системних змін в економіці та появи нових форм господарювання, зокрема, з'явився та почав розвиватися корпоративний сектор економіки зі складовими елементами корпораціями – акціонерними товариствами, які стали базисом вітчизняної економіки. Їх безпечне та стабільне функціонування в умовах ринкової економіки є запорукою успішного функціонування економіки країни. В своїй роботі Я.П. Квач зазначає ряд вітчизняних особливостей корпоративного управління, які потрібно враховувати вибудовуючи стратегії розвитку корпоративних підприємств [2]: тривалий процес державної приватизації, поступова глобалізація української економіки, становлення сучасних механізмів корпоративного управління, формування ліквідного ринку цінних паперів, фондового ринку, соціальної відповідальності та запровадження міжнародних стандартів сталого розвитку корпорації, формування високого рівня корпоративної культури, тощо. Наразі для українських підприємств зазначене залишається однаково актуальним, що

підводить нам до завжди, а з врахуванням наявних проблем – особливо, актуального забезпечення якісного та ефективного управління цими підприємствами, що неможливе без належного рівня економічної безпеки. І як зазначає Т.Б. Шира, наразі ми перейшли до наступного етапу наукового поступу, який полягає у переході від окресленого вище трактування безпечних умов розвитку підприємств шляхом забезпечення економічної безпеки до їх формування через корпоративну безпеку [3]. На жаль, багато українських підприємців поки далекі від розуміння того, що розумна побудова корпоративної безпеки повинна відбуватись одночасно з запуском самого бізнесу.

Спираючись на суть двох базових понять – «безпека» та «корпорація», Т.Б. Шира визначає корпоративну безпеку як діяльність спрямовану на досягнення взаємоузгоджених корпоративних інтересів шляхом ефективного використання наявних ресурсів та захисту від негативної дії загроз, що уможливорює формування безпечних умов для стійкого розвитку підприємства [3]. Автор притримується думки, що корпоративна безпека є більш широким поняттям у порівнянні із економічною безпекою, оскільки визначає необхідність виконання більш широкого кола завдань – контроль за процесом виробництва та реалізації продукції для виявлення невикористаних можливостей із подальшим збільшенням ефективності використання наявних корпоративних ресурсів; формування необхідного інформаційного підґрунтя для прийняття тактичних і стратегічних рішень менеджерами усіх рівнів із врахуванням безпекового аспекту, в т.ч. за результатами проведення ділової розвідки; захист інформаційного поля підприємства, зокрема комерційної таємниці; забезпечення фізичного захисту майна корпорації та попередження і припинення внутрішніх конфліктів між групами працівників; робота із претендентами на роботі місця та персоналом корпорації для покращення системи мотивації та більш ефективного використання особистого потенціалу кожного працівника; захист корпоративних прав учасників; недопущення та ліквідація суперечностей між інтересами менеджерів та акціонерами і т.д. Ми можемо констатувати, що запропонований перелік завдань корпоративної безпеки в переважній більшості співпадає з відповідним переліком завдань управління просто економічною безпекою підприємства, але він містить і завдання, які визначаються інтересами корпоративних підприємств. Наприклад, зменшення ймовірності конфліктів між учасниками корпорації.

Для визначення мети корпоративної безпеки розглянемо визначення даної категорії в динаміці: П.Я. Кравчук: «...стан захищеності життєво важливих інтересів підприємства від різноманітних внутрішніх та зовнішніх загроз, що гарантує найбільш ефективне використання корпоративних ресурсів суб'єктів господарювання для забезпечення стабільного функціонування та динамічного розвитку» [4]. В даному випадку увага акцентується на важливості захисту бізнесу та ефективному використанню наявних ресурсів; В.І. Франчук: «...стан корпоративної системи в межах граничних значень і здатність протидіяти загрозам та забезпечувати реалізацію власних інтересів» [5]. Тут наголошується на важливості формування системи корпоративної безпеки для ефективної протидії загрозам; О.В. Рудковський: «...стан захищеності стабільного функціонування та корпоративних інтересів підприємства від потенційних і реальних загроз, що досягається шляхом гармонізації та взаємоузгодження його інтересів відповідно до інтересів суб'єктів внутрішнього й зовнішнього середовища» [6]. Отже, метою корпоративної безпеки є досягнення корпоративних інтересів завдяки ефективному використанню наявних ресурсів та здатності протистояти загрозам, що уможливорює формування безпечних умов сталого розвитку підприємства.

Оскільки корпоративна безпека не тотожна економічній, розглянемо її структуру. На нашу думку, для корпорації так само важливо захищати свої інтереси в сферах фінансів, кадровій, виробничій, силовій, інформаційній, силовій. Структура економічної безпеки підприємства складається з складових фінансова, кадрова, технологічна, правова, інформаційна, екологічна, силова; ринкова, інтерфейсна [8]. На думку О.В. Рудковського, складовими системи корпоративної безпеки є організаційно-структурна, фінансова, технічна, правова, силова, соціально-психологічна, силова, екологічна, комунікаційна, інтерфейсна, ринкова, інтелектуальна [9]. Т.Б. Шира пропонує таку структуру корпоративної безпеки: економічна; фінансова; кадрова; техніко-технологічна; інформаційна; силова [4]. Перелік

складових корпоративної безпеки за *Я.М. Кінчарською*: фінансово-економічна, організаційно-управлінська, інтелектуально-кадрова, техніко-технологічна, інформаційна, силова [10].

Проаналізувавши структуру економічної безпеки підприємства, пропонуємо саме її покласти в основу структуризації корпоративної безпеки, проте критично переосмисливши, в певній мірі доповнивши та вилучивши зайві складові. Зокрема, ми вважаємо що в структурі корпоративної безпеки доцільно розглядати організаційно-управлінську складову, саме вона характеризує суттєву відмінність корпоративної безпеки від економічної, соціально-психологічну, яка доповнюватиме організаційно-управлінську і інтелектуально-кадрову. Ці два види безпеки принципово доповнюють структуру економічної безпеки. Комунікаційну і інтерфейсу вважаємо за доцільне розглянути як одну складову за своїм змістом. Загалом, пропонуємо таку структуру корпоративної безпеки підприємства [4, 8, 9, 10]:

1) фінансово-економічна складова корпоративної безпеки характеризується станом найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, забезпечення фінансової стійкості, ліквідності та прибутковості діяльності, а також досягнення максимальних обсягів збуту продукції підприємства внаслідок ефективного просування, стимулювання продажу та врахування потреб споживачі. фінансова складова характеризує фінансове гарантування підприємства. економічна безпека корпоративної системи створює творчий процес, у результаті якого має бути отриманий позитивний результат, який надає можливість відповідним потребам суспільства або суб'єктам господарювання. до даної складової віднесемо ринкову безпеку корпоративної захищеності, яка відображає міру співвідношення внутрішніх можливостей розвитку підприємства із зовнішніми, що склалися в ринковому просторі. таким чином, виділяємо три підсистеми фінансово-економічної безпеки: фінансову безпеку, економічну безпеку, ринкову безпеку;

2) техніко-технологічна складова корпоративної безпеки полягає в забезпеченні відповідності застосовуваних на підприємстві техніки та технологій сучасним світовим аналогам та з дотриманням чинних екологічних норм. вона включатиме три підсистеми: технічна безпека, технологічна безпека, екологічна безпека;

3) інтелектуально-кадрова складова корпоративної безпеки спрямована на досягнення високого кваліфікаційного рівня персоналу, забезпечення сприятливого морально-психологічного клімату в колективі, розвиток креативного мислення та творчого підходу працівників. структурно виділимо чотири її підсистеми: кадрова безпека, соціально-мотиваційна безпека, морально-психологічна безпека, інтелектуальна безпека;

4) організаційно-управлінська складова корпоративної безпеки підприємства передбачає гарантування законних прав та інтересів акціонерів, забезпечення рівноваги впливу між учасниками корпоративних відносин, підвищення прозорості корпоративного управління та запровадження і дотримання правил раціонального менеджменту та належного контролю. правову безпеку, яка визначає рівень правового захисту, який визначений залежно від співвідношення втрат, які зазнала корпоративна система в результаті порушення юридичних норм і відповідних відвернених втрат юридичною службою, віднесемо до даної складової. вона складається з трьох підсистем: організаційна безпека, безпека акціонерів, правова безпека;

5) інформаційна складова корпоративної безпеки спрямована на ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності підприємства, представлення підприємства у середовищі партнерів та конкурентів, захист інформаційних ресурсів. виокремимо три її підсистеми: безпека документообігу, інформаційно-аналітична безпека, іміджева безпека;

6) силова складова корпоративної безпеки полягає в забезпеченні фізичної і моральної безпеки співробітників, гарантуванні безпеки майнових та фінансових ресурсів. вона складатиметься з: безпеки персоналу і безпеки майна;

7) екологічна безпека – здатність зберігати встановлені параметри взаємодії із зовнішнім середовищем незалежно від внутрішніх і зовнішніх факторів. проблеми охорони екологічної безпеки можна вирішити тільки через обґрунтування, створення і дотримання відповідних екологічних норм щодо мінімальної питомої ваги шкідливих речовин, які

можуть потрапити у зовнішнє середовище, а також дотримання екологічних індикаторів товарів, що виготовляються;

8) інтерфейсна безпека корпоративної системи відображає надійність взаємодії з економічними контрагентами. Виклики інтерфейсній безпеці системи представляють можливі зміни умов взаємодії з економічними контрагентами: споживачами, торговими і збутовими посередниками, постачальниками, інвесторами.

Для більш повної характеристики сутності корпоративної безпеки визначимо її об'єкти і суб'єкти. Об'єктами безпеки є: – фінансові кошти; – персонал; – репутація власників, топ-менеджменту та самої компанії; – активи; – технології та бізнес процеси.

Визначальне місце у системі корпоративної безпеки підприємства відводиться її суб'єктам. Суб'єктами корпоративної безпеки є: 1) керівництво компанії або створений в компанії комітет або рада з безпеки; 2) зовнішня організація (аутсорсинг безпеки); 3) змішаний варіант з двох перерахованих вище варіантів.

Кожен підприємець повинен сам вирішити, який із варіантів забезпечення безпеки йому найбільше прийнятний і такий, що дасть необхідний результат, виходячи з цілого ряду факторів, таких як: об'єкти забезпечення безпеки, його внутрішній кадровий потенціал, фінансові можливості, масштабність корпоративної безпеки та інше. На наш погляд, досить розумним для бізнесу є змішаний варіант, коли частина питань з безпеки замикається всередині компанії, а частина віддається на аутсорсинг. Логічним є віддати на аутсорсинг такі завдання: 1) створення систем кібер-безпеки та ІТ безпеки; 2) проведення аудиту корпоративної безпеки або окремих напрямків; 3) незалежне консультування з питань корпоративної безпеки; 4) правовий захист бізнесу (залучення адвокатів і юридичних організацій); 5) створення нормативно-правової бази компанії, яка регламентує безпеку компанії; 6) узгоджені з керівником комітету з безпеки взаємодії з державними та правоохоронними органами з питань, що торкаються безпеки компанії.

На внутрішній комітет безпеки рекомендується покласти відповідальність за: 1) узгоджені з аутсорсинговою компанією взаємодії з державними та правоохоронними органами з питань, що торкаються безпеки компанії; 2) організацію робіт зі створення корпоративної безпеки; 3) здійснення контролю за виконанням нормативно-правової бази компанії, яка регламентує безпеку компанії; 4) координацію дій співробітників і підрозділів компанії з питань забезпечення безпеки; 5) взаємодію з аутсорсинговими організаціями, що представляють послуги з корпоративної безпеки; 6) організацію захисту конфіденційної інформації; 7) поточне обслуговування технічних засобів безпеки та охорони; 8) інформаційно-аналітичну роботу щодо забезпечення безпеки компанії; 9) аналіз фінансової діяльності компанії з метою запобігання і виявлення протиправних дій, що завдають шкоди інтересам компанії (крадіжки, відкати, шахрайство, комерційний підкуп і т.п.); 10) проведення заходів, спрямованих на забезпечення кадрової безпеки компанії; 11) проведення внутрішніх перевірок за фактами вчинення протиправних дій з боку персоналу компанії; 12) консультування і надання рекомендацій керівництву та персоналу компанії з питань забезпечення безпеки.

Висновки. Отже, корпоративна безпека – це діяльність спрямована на досягнення взаємоузгоджених корпоративних інтересів шляхом ефективного використання наявних ресурсів та захисту від негативної дії загроз. Вона охоплює дещо більшу сферу своїх повноважень в порівнянні з економічною безпекою підприємства, оскільки стосується всього комплексу наявних відносин тієї чи іншої бізнес-структури з внутрішнім і зовнішнім середовищем. Корпоративна безпека окрім гарантування економічної безпеки підприємства покликана забезпечувати законні права та інтереси акціонерів; рівновагу впливу між учасниками корпоративних відносин; підвищення прозорості корпоративного управління; запровадження та дотримання правил раціонального менеджменту та належного контролю. Структуру корпоративної безпеки складають фінансово-економічна безпека, техніко-технологічна безпека; інтелектуально-кадрова безпека; організаційно-управлінська безпека; інформаційна безпека; силова безпека; екологічна безпека; інтерфейсна безпека. Забезпечення корпоративної безпеки повинно починатися з моменту започаткування бізнесу

і мати неперервний характер, оскільки безпека корпорації – це постійний процес, а не кінцевий продукт.

REFERENCES

- [1] Єфімова Г.В., Марущак С.М. Визначення категорій «економічна безпека підприємства» і «безпечний розвиток підприємства». Бізнес Інформ. 2013. № 11. С. 8-13.
- [2] Квач Я.П. Проблеми корпоративного управління на шляху удосконалення економічної безпеки підприємства. Економічний простір. 2015. №98. С. 177-188.
- [3] Шира Т.Б. Корпоративна безпека підприємств в Україні: визначення ключових загроз. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. 2018. № 6. Том 29 (68). С. 93-96.
- [4] Шира Т.Б. Концептуальні засади забезпечення корпоративної безпеки підприємств. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2019. № 18, Том 2. С. 51-56.
- [5] Кравчук П.Я. Сутність та передумови виникнення поняття корпоративної безпеки підприємства. Науковий вісник Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки. 2005. №1. С.165-170.
- [6] Франчук В.І. Теоретичні засади корпоративної безпеки. Актуальні проблеми економіки. 2009. № 7. С. 161-167.
- [7] Рудковський О.В. Формування функцій управління корпоративною безпекою. Соціально-економічний розвиток регіонів у контексті міжнародної інтеграції. 2013. № 12(1). С. 141-146.
- [8] Марущак С.М. Методика оцінки рівня економічної безпеки підприємства на основі теорії нечітких множин. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. № 5. Т. 1. С. 16-21.
- [9] Рудковський О.В. Структурні елементи системи корпоративної безпеки. Університетські наукові записки. 2014. № 1 (49). с. 355-360.
- [10] Кінчарська Я.М. Сутність корпоративної безпеки підприємства та її структура. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 12 (175). С. 355-360.

Grishina VP, Master's Degree

The essence of corporate security enterprise

Abstract. The report is devoted to defining the concept of corporate security, its purpose, refining the list and content of structural components, objects and subjects of corporate security.

Keywords: security, corporation, economic security of enterprise corporate security of enterprise, component of corporate security, security object, security subject.

Гришина В.П., соискатель степени магистра

Сущность корпоративной безопасности предприятия

Аннотация. Доклад посвящен определению понятия корпоративной безопасности, ее цели, уточнению перечня и содержания структурных составляющих, объектов и субъектов корпоративной безопасности.

Ключевые слова: безопасность, корпорация, экономическая безопасность предприятия корпоративная безопасность предприятия, составляющая корпоративной безопасности, объект безопасности, субъект безопасности.